

— Καί βεβαίως, κόμησσε, εἶπαν ἡ κυρία Αὐρηλία, σταυρόνουςα τὰ σκέλη της, εἰς τρόπον ὥστε μίαν τῶν μικρῶν αὐτῆς ἐμβάδων ἤρχισε νὰ χορεύῃ ἀρκετὰ χαριέντως, ἔχεις τὸ μεγαλύτερον ἄδικον νὰ φοβῆσαι τὸ παλλικίρι τοῦτο. Ἐχει ἴσως ἐλαττωματὰ τινά, συμφωνῶ, ἀλλ' ὁ ἔρωσ τὰ πάντα διορθῶναι, καὶ φρονῶ, ὅτι σὰ ἀγαπᾷ. Ἄλλως τε, ἀπώλεσεν, ἐντελῶς ἀπώλεσεν τὴν κατάστασιν του, καὶ σὲ βεβαίῳ ὅτι καὶ τοῦτο εἶναι ἄξιον νὰ ληφθῇ ὑπὸ ὄψιν, ἔχεις ἱκανὴν καὶ διὰ τοῦ δύο, διδούσα δὲ αὐτὰ εἰ, τὴν κατοχὴν του ἐξηραλίτας δι' ἐαυτὴν τῆς ἡμίας τῆς συζυγικῆς αυτοκρατορίας· εἶναι πρόδηλον δι' ἐμὲ ὅτι ὁ Κ. Κατιλιῶν ζητεῖ νὰ κάμῃ τέλος ἀπέκαμε πλέον ἀπὸ τὰς διασκεδάσεις καὶ δὲν ἐπιθυμεῖ ἄλλο τι εἰμὴ τὰς ἡτύχους ἡδονάς, τῆς ὑπανδρίας. Φιλτάτη μου, σύζυγος τοιοῦτος εἶναι θεσσαυρός· δὲν πρέπει τις νὰ φοβῆται τὰς ἀπιστίας του, ἐπειδὴ δὲν ἔχει πλέον οὔτε τὴν ἐπιθυμίαν, οὔδὲ τὸ προνόμιον ν' ἀπιστῇ. Ἄ! ἐάν ὁ Κ. Κατιλιῶν εἶχεν ἀδόμη εἰς τὴν ἐξουσίαν του κατάστασιν ἀκερσίαν, νεότητα... ἄνευ ὑποθηκῶν... ἐάν ἦιον πρώτοφανής τις καρπός, ὅσον αἱ μικραὶ κόραι ἔχουσι τὴν μωρίαν νὰ ὀνειροπλωῶσιν, ἐγὼ πρώτη ἤθελον σὲ εἰπεῖ· μὴ τὸν ὑπανδρευθῆς. Ἄλλ' αὐτὸν ἤκουσα νὰ λέγωσιν, ὅτι αἱ ἐρωμέναι του δὲν τὸν θέλουσι πλέον...

Ταῦτα λέγουσα, ἡ δέσποινα ἐσήμανε μικρὸν κώδωνα, τὸν ὁποῖον ἔφερον εἰς τὸν εὐρὺν κόλπον τοῦ ζωστήρος της καὶ εἰς τὸν ἦχόν του, ἐστρέξεν ἡ ἀκόλουθός της. Ἡ Κλαρίσσα ἐπίνιχη ἐκ τῆς ἀγανακτικῆσεως· ἀλλ' ὡς ἐκ τῆς μεγίστης υπερηφανείας, ἥτις τὴν ἔκαμεν οὔδὲ παρατήρησιν νὰ ἐπιφέρει πρὸς τὰ λεγόμενα τῆς θείας της, τῆς ὁποίας ἄλλως τε ἐφοβήθη τὴν ἀκαταγώνιστον εἰρωνίαν, ἐκυψε πρὸς αὐτὴν καὶ ἐπαρουσίασε τὸ μέτωπον, ἵνα λαβῇ τὸ φίλημα, τὸ ὁποῖον καὶ ἐσπέραν ἐσυνήθιζε νὰ τῇ δίδη ἡ θεία, καὶ λέγουσα μὲ ὕψος ἐντελῶς ἐπιτετηδευμένον,

— Εἶμαι εἰς ἄκρον εὐχαριστημένη, θεία μου, ὅτι ἔχω τὴν συναίνεσίν σας εἰς αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν. Ἐφοβούμενη μήπως ἡ παλαιὰ φιλία πρὸς τὸν λόρδον 'Ρυτλάνδον.

— Ἡ πρὸς τὸν λόρδον 'Ρυτλάνδον φιλία εὐδέποτε ἐφθασεν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε νὰ μὲ κάμῃ νὰ λησμονήσω τὴν ὁποίαν χρωστῶ πρὸς σέ. Σοὶ ὠμίλησα ἀπέψε μὲ εἰλικρίνειαν, καὶ σὲ συγχαίρω ἐξ ὅλης καρδίας, ὅτι ἀπηλλάγη τοῦ ἐραστοῦ τοῦτου. Ὁμολόγησον ὅτι σοῦ ἐπλακονε τρομερὰ τὴν συνείδησιν.

— Εἶναι ἀληθές ὅπως οὖν, ἐφέλλισεν ἡ Κλαρίσσα, ἥτις ἤθελε νὰ ἐπιμένῃ μέχρι τέλους.

— Τοῦτο σὲ διδάσκει, ὠραῖέ μου ἄγγελε, ὅτι εἶναι ἀνοησία νὰ ὑπόσχειται τις ὀπιδήποτε. Νὰ μὴ κάμῃ κανεὶς ποτὲ ὄρκον.

Ταῦτα εἰπούσα ἡ γραῖα δέσποινα ἀπεμακρύνθη διὰ τοῦ ἡτύχου καὶ κανονικοῦ βηματός της, εἰς τὰ δώματά της, κτυπῶσα τὸ ἔδαφος διὰ τῆς ἐλανφαντίνης λαβίδας ἐχούτης ῥάβδου της.

Ἐπανελθούσα δὲ εἰς τὰ δώματά της, διέταξε νὰ κλείσωσιν ἀσφαλῶς ἀπάτας τὰς θύρας της, ἐκάθισεν ἢ μᾶλλον ἐβρίθθη ἐπὶ ὠραίου τινός ἀνακλίντρου, καὶ ἤρχισε νὰ γελᾷ μὲ ὕψος προφανοῦς εὐχαριστήσεως· οἷοι αἱ καὶ ἐβδομηκοντούτης, ἦτο δὲ μως, χαρμανῆς καὶ εὐθυμίας πλήρης.

— Ἴδες δὲ, Ἰννούλα, εἶπε στρεφόμενη πρὸς τὴν θαλαμηπόλον της, ἥτις ἴστατο πρὸ αὐτῆς, πῶς σοῦ τὸν διώρθωσα ἀποψε αὐτὸν τὸν κύριον Κατιλιῶν, ἐν πρώτοις ἔγινε αἷτια νὰ μὴ τὸν δεχθῇ, τὸ ὁποῖον ἦτο οὐτιῶδες εἰς τοὺς σκοπούς μας, καὶ ἐπειτα ἐκάμα τὴν κόμισσιν νὰ λάβῃ κακὴν ἰδέαν περὶ τοῦ ἀγρίου τοῦτου. Ἀλλὰ ναί, εἶναι ἀληθῆ ὅσα σὲ ἐκμυστηρεύθη πρὸ ὀλίγου ἡ Ἀνθούλα;

— Ἀληθέστατα, κυρία. Φαίνεται ὅτι ὁ Κ. Κατιλιῶν ἀναχωρεῖ αὐριαν εἰς Ἀγγλίαν, ἀμα ἐξημερώσῃ καὶ ὅτι, ἐπειδὴ δὲν τὸν ἐδέχθη ἀπέψε ἡ κόμισσα, ἔλαβε τὴν τόλμην νὰ προτείνῃ εἰς τὴν Ἀνθούλαν...

— Ἦτις ἔλαβε τὴν τόλμην νὰ δεχθῇ... Καὶ λοιπὸν θέλει μὲ διασκεδάσει. Ἀλλὰ θαυμάσιον πρᾶγμα, ἐγὼ, ἥτις ἔγραφα σήμερον τὸ πρῶτ' εἰς τὸν λόρδον 'Ρυτλάνδον, εἶχον ἐν προαίτημα. Ὅταν ὁ 'Ρυτλάνδος ἔλθῃ, νὰ τὸν εἰσαῆξῃ ἐνταῦθα. Ἐν τούτοις, θέλω κοιμηθῆ ὀλίγον ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἀνακλίντρου.

Καὶ ἡ δέσποινα ἀπεκοιμήθη.

(ἀκολουθεῖ).

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ.

ΜΝΗΜΕΙΑ ΑΡΧΑΙΑ ΕΙΣ ἸΝΔΟΣΤΑΝ.

Α.

Ὁ Ναός τῆς Κεῦλας.

Αἱ ἱερὰ ἀρχαιότητες τῆς Κεῦλας ἐν τῷ τῆς Ἐλλόρας χωρίῳ εἰς Ἰνδοστὰν παρουσιάζουσι χαρακτηριστὰ μεγαλείου πρωτοτύπου, οὗ νινος ἡ περιγραφή ἀμυδρὰν μόνον ἰδέαν δύνανται νὰ παρίξῃ. Μακρόθεν τὸ ὄρος ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἀναπαύονται σεσωρευμένα τὰ μέγιστα ταῦτα ἐπίπετα, φάνεται ὡς ἀνάκτορον πολυδύματον, ὡς πόλις φαντασιώδης, κατοικουμένη ὑπὸ γιγάντων, ἐνθα τὸ σκότος καὶ ἡ σιγὴ κυριεύουσι, καταλαμβάνεται ὑπὸ εἰδους τινός φρίκης, ἀξαναομένης τῇ ἐμφανήσει τῶν κολοσσαίων ἀνδριάντων, οἵτινες πληθουσιν ἐν αὐτῇ.

Διελθὼν τις τὴν πρώτῃν στοᾶν ὑπὸ στηλῶν τετραγώνων βασταζομένην, εἰσέρχεται εἰς εὐρὺν περιβόλον, κλειόμενον ἐκ τῶν τριῶν μερῶν ὑπὸ ἑτέρας τῆς ὁμοίας τῆς πρώτης καὶ περιστύλιον σχηματιζούσης· ἐν τῷ μέσῳ δὲ τοῦ εὐρέως τούτου περιβόλου εἶναι ὁ

Ο ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΚΕΥΙΛΑΣ.

μέγας ναός, οὗ τὸ νῆος ὁ πυρραμειδοειδὴς ὄγκος ὑψοῦται εἰς 95 ποδῶν ὕψος· ἀνάγλυφα λεπτοῦρῃ στολιζοῦσι τὸ ἐξωτερικὸν τοῦ μνημείου τούτου, καὶ ἐλεφάντινες μεγαλείτεροι τοῦ φυσικοῦ μεγέθους, τοθειμένοι ἐν τάξει ἐκατέρωθεν τῶν θυρῶν, φαίνονται θέλοντες νὰ ὑπερασπισθῶσι τὴν εἴσοδον. Δύο δὲ ἐβελίτικοι λεπτοειργασμένοι κείνται εἰκασιπέντε περίπου πόδες μακρὰν ἐπὶ τῆς αὐτῆς σειρᾶς τῶν ἐλεφάντων.

Ἐκείθεν τοῦ μεγάλου ναοῦ φαίνονται πολλοὶ ἄλλοι μικροτέρας ἀναλογίας, βραχιαζόμενοι ὑπὸ ἐλεφάντων, λεόντων καὶ φαντασιωδῶν τεράτων, λελαξενόμενοι ἐκ τῆς αὐτῆς ὕλης. Τὰ ζῶα ταῦτα παρίστανται εἰς διαφόρους κινήσεις· τὰ μὲν φαίνονται θέλοντα νὰ ἀγωνισθῶσι μετὰ τῶν πλησίον των, τὰ δὲ νὰ ὑπεκφυγῶσι τὸ βῆρος τοῦτο, ἐξέχοντα μέρος τοῦ σώματός των· ἀλλὰ τὰ πλείοστα τούτων ἠεροτηρίασθησαν κατὰ τὰς ἐξοχωτέρας ἄκρας, οἷον αἱ προβοσκίδες των, οἱ χουλιόδοντες καὶ τὰ ὦτα· οἱ ὑποβισταζόντες τὰς θύρας τῆς εἰσόδου εἶναι πολὺ μεγαλείτεροι τοῦ φυσικοῦ μεγέθους.

Μεταξὺ τῶν γλυφῶν τοῦ βράχου ἐπίσης ὑπάρχουσι παρὰ τὸν μέγαν ναὸν ἑννέα στοίχοι εἰδῶλων ποδῶν τὸ ὕψος, περιττώνων ἄνδρας ὠπλισμένους διὰ ροπαλίων καὶ ξιφῶν· πλείστοι μαχηαὶ καθημένοι εἰς ἀρματα δίτροχα καὶ τετράτροχα, σειρόμενα τὰ μὲν ὑπὸ ἵππων, τὰ δὲ ὑπὸ πιθήκων.

Ἐς μακρὰν ἀπόστασιν τοῦ μεγάλου ναοῦ κλίμαξις φέρει εἰς ἕτερον μνημεῖον, οὗτινος ἡ κυριώτερα θύρα, ἐξαποδιαία τὸ πλάτος καὶ ἐνδεκαποδιαία τὸ ὕψος, ἔχει παραστάδας κεκοσμημένας ὑπὸ ἀγαλμάτων κολοσσάων καὶ ἐπίσης τὰ ἔνδον δωμάτια τοῦ μνημείου. Ἡ κυριώτερη αἴθουσα, 96 ποδῶν τὸ μήκος, 60 τὸ πλάτος καὶ 50 τὸ ὕψος, ἔχει ὄροφῆν ὑπὸ τεσσάρων κίωνων ὑποστηριζομένην, κίωνων λεπτοκρεπῶς ἐξεργασμένων· εἰς δὲ τὸ ἔδαφος αὐτῆς, καταγλυφῆ ἐν σχήματι νομισματοθήμου περιστᾶ ἄνδρα τινὰ μεταξὺ δύο γυναικῶν. Τὸ ἄδυτον τοῦ ναοῦ τούτου 35

ποδῶν περίπου ἐκτάσσεται· ἀπ' ἐκείτης πλευρᾶς, περιλαμβάνει συστάδα τινὰ κολοσσίων ἀνδραίντων, ὧν αἱ κεφαλαὶ θίγουν τὴν ὄροφῆν. Ἡ στολιζοῦσα τὴν εἴσοδον σὸς τοῦ ναοῦ τούτου παρατείνεται καὶ ἄγει ἀλληλοδιαδόχως εἰς πέντε ἄλλα σπήλαια τοῦ αὐτοῦ εἶδους, ἀλλ' ἦσαν τῆς πρώτης ἐκτεταμένα· ζῶα ὑπόκεινται ὡς βίαιαι αὐτῶν, ὡς εἰς τὸν μέγαν ναὸν, ἡ δὲ κορυφὴ των εἶναι πυρραμειδοειδής· ἀλλὰ τὰ φανώματα, ἅτινα ὑπάρχουσιν εἰς τὰς ἐξωτερικὰς ὄψεις των, ἀπὸ τοῦ νὰ ἦ· αἱ ἀπλᾶ, στολιζοῦνται διὰ ἀλλοκότων καὶ χουδροειδῶν, σχηματῶν, τῶν ὁποίων μέγα μέρος ἐκαλύφθη ὑπὸ τοῦ ἐπιχρισθέντος εἰς ἐποχὴν νεωτέρων μαρμαρώματος (stuc). ἄλλαι στοίαι καὶ ἄλλα ἔργα γλυπτικῆς παρίστανται ἐπὶ διαφόρων βράχων· ἀλλ' ἀρκεῖ νὰ τὰ ὀνομάσωμεν ἀρχαιότητος τῆς Ἰνδοστᾶν ἄπαντα, καὶ λαμβάσωμεν πλήρη ἰδέαν.

B.

Ναὸς τῶν Ἐλεφάντων.

Ὁ ναὸς οὗτος ἐπὶ τῆς νήσου Ἐλεφάντων εὐρισκόμενος, κειμένης πρὸς ἀνατολὰς τοῦ λιμένος τῆς Βομβαίης. Ἡ νῆσος αὕτη ἔλαβε τὸ ὄνομά της ἐκ κολοσσίου τινὸς ἐλεφάντος κατεσκευασμένου ἀπὸ βράχου, οὗτινος ὄμοις τὰ θρύψματα μόνον τῶζονται· ὑπῆρχεν ἀκόμη κατὰ τὸ 1814, ἐποχῆν καθ' ἣν κατέπεσεν.

Ἡ ζωγραφικὴ θέσις τοῦ ναοῦ ἐπισύρει μακρόθεν τὰ βλέμματα. Ἡ κυριώτερα εἴσοδος συνίσταται ἀπὸ ἐνώπιον ἐν εἰδῇ στοᾶς, ὑπὸ δύο κίωνων, ἐξ ὧν ὁ εἰς κατέρρευσε, καὶ ὑπὸ δύο παραστάδων, σχηματιζουσῶν ὁμοῦ τρεῖς· θύρα ἡ μάλλον διόδος, δι' ἣν εἰσέρχεται τις εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Ἐκείθεν προκηρῶνται κιονοστοιχίαι ὑποστηριζοῦσαι τὴν ὄροφῆν, τῶν ὁποίων τὸ σχῆμα, καὶ τοὶ κατώτερον τῶν Ἑλληνικῶν μνημείων, δὲν σπερῶνται ὁμοῦς κορυφότητος καὶ φλοκαλιᾶς.

Τὰ ἐντὸς τοῦ ναοῦ ἐπιχρισθῶντα καὶ τὰς ἀναγλυφῶν τῶν τοιχῶν καλύπτοντα σκόνη προξενοῦσιν ἐντύπωσιν θιθεῖαν εἰς τὴν ψυχὴν. Τὸ μνημεῖον τοῦτο

Ο ΝΑΟΣ ΤΩΝ ΒΛΕΦΑΝΤΩΝ.

διαιρείται εἰς τρία κύρια μέρη. Τὸν μέγαν ναὸν, ὅς τις περιλαμβάνει τὸ κέντρον, καὶ ἔχει 128 ποδῶν μήκος καὶ 126 πλάτος, καὶ τὰ δύο παρεκκλήσια κείμενα ἀμφοτέρωθεν, τὸ μὲν πρὸς δεξιὰν τὸ δὲ πρὸς ἀριστεράν.

Τὸ γενικὸν σχέδιον τοῦ κτιρίου παρουσιάζει ἀναλογίαν τινὰ μὲ τὸν σταυρόν· εἰς τοὺς τρεῖς βραχίονάς του εὐρίσκονται ἔξοδοι· εἰς δὲ τὸν μυχόν τοῦ τετάρτου ἐγείρεται τὸ τριπλοῦν ἄγαλμα τῆς θεότητος περικεκοσμένου δι' ἀναγλυφῶν. Τὸ ὕψος τῆς ὁροφῆς εἶναι περίπου 15 ποδῶν καὶ οἱ ὑποστηρίζοντες κίονες εἶναι εἰκοσιεξὶ μὴ συμπεριλαμβανομένων τῶν δεκαεξὶ στηλῶν, αἵτινες ἀποτελοῦσι μέρος τοῦ βράχου.

Εἰς τὸ βάθος τοῦ δεξιοῦ παρεκκλήσιου ὑπάρχει μικρότερός τις θάλαμος, εὐθα εὐρίσκεται λίθος ἀνεστραμμένος καὶ δεξαμενὴ τετραγωνος ἔχουσα ὀπὴν μόνον· οἱ κάτοικοι τῆς νήσου μεταχειρίζονται ἀκόμη τὸ δεύτερον τοῦτο παρεκκλήσιον πρὸς τὴν λατρείαν των. Ἐκτὸς τῶν δύο αὐτῶν θαλάμων, ἑτέρον τι δωμάτιον κείμενον πρὸς δεξιὰν τῆς κυρίας πτέρυγος, καὶ ἔχον 19 περίπου ποδῶν τετραγωνικῶν ἔκτασιν, φαίνεται ὅτι ὄρισται διὰ τὰ ὄργανα τῆς θυσίας. Τέλος, εἰς τὸ ἄδυτον, τὸ τὸν μεσημβρινὸν μυχὸν περιλαμβάνον καὶ δώδεκα καὶ ἡμίσειας ποδῶν τὸ βάθος ὃ, εὐρίσκεται κατ' ἑναντι τῆς κυρίας εἰσόδου τὸ ἐρυθρόχρου εἶδωλον τοῦ Θεοῦ Σίβη, παριστανόμενον τρικέφαλον καὶ κολλοσσαῖον.

Εὐρίσκεται δὲ εἰς τὸ δεξιὸν μέρος ἢ τὸ δυτικὸν τοῦ ναοῦ δωμάτιον δεκαοκτώ τετραγωνικῶν ποδῶν, προκειμένου μικροῦ τινος ἀνιθαλάμου. Μορφή τις γιγαντώδης δεκατεσσάρων ποδῶν τὸ ὕψος κεκοσμημένη με ἀναγλυφὰς ἀμφοτέρωθεν τῶν θυρῶν· εἰς τὸ ἐσωτερι-

κὸν δὲ τοῦ ἀδύτου ἡ συμβολικὴ εἰκὼν θεότητος τινος καλουμένης Λίγα ἐσχηματισμένης ὑπὸ ἀμόρφου σχεδὸν λίθου τινός, εἶναι δὲ καὶ τοῦτο ἀντικείμενον σεβασμοῦ διὰ τοὺς κατοίκους τοῦ τόπου, οἵτινες ἀρέσκονται νὰ τὸ στολιζῶσι μὲ στεφάνους καὶ ἄνθη.

Ἐξερχόμενός τις ἐκ τοῦ ναοῦ διὰ τῆς μεγάλης πρὸς δυσμὰς διόδου, τῆς πρὸς τὰ ὄπισθεν τοῦ παρεκκλήσιου τούτου εὐρισκομένης εἰσέρχεται εἰς εἶδος τι σὺλλης ἀσκαποῦς, τῆς ὁποίας τὸ ἔδαφος πληροῦται ἀπὸ θραύσματα πετρῶν καὶ ἐρείπιων, ὅπερ δεικνύει ὅτι ὑπῆρχε θόλος ἄλλοτε καὶ κατακρημνίσθη. Πρὸς τὴν μεσημβρινὴν πλευρὰν τῆς αὐλῆς ταύτης ὑπάρχει βάραθρον ἀπρόσιτον, ἕκαστα τοῦ πληροῦντος αὐτὸ ὕδατος καὶ τῆς πλητμονῆς τῶν περιεββόμενων ἐρείπιων τὴν εἰσόδον ἐμποδιζόντων. Πρὸς δὲ τὴν πρὸς δυσμὰς πλευρὰν τῆς αὐλῆς ταύτης ὑπάρχει παρεκκλήσιον 2 καὶ ἡμίσειας τὸ πλάτος καὶ δεκατριῶν τὸ βάθος ποδῶν, ἔχον δύο στήλας καὶ δύο παραστάδας· εἶδωλόν τι καθήμενον ἐπὶ θρόνου ἐκ λατοῦ κατέχει τὸ δεξιὸν μέρος τοῦ παρεκκλήσιου τούτου· ἐκ δὲ τοῦ χώρου θύρα τις φέρει εἰς δωμάτιον βαθύτερον παρ' ὃ εὐρίσκεται ἔσπερον εἰς ἀκαταστασίαν, καὶ οὗ τινος οἱ τοῖχοι καλύπτονται ὑπὸ συμβολικῶν ἀναγλυφῶν.

Ἐπανερχόμενός τις ἐκ τοῦ ἀντιθέτου μέρους, τοῦτέστι ἀπὸ τὴν πλαγίαν πρὸς ἀνατολὰς διόδου, εἰσέρχεται εἰς ἑτέραν αὐλὴν ὁμοίας τῆς πρώτης, πληρωμένης ἀπὸ θραύσματα ὁροφῆς· ἡ μεσημβρινὴ πλευρὰ τῆς αὐλῆς ταύτης παρουσιάζει ναὸν κανονικῶς κατασκευασμένον ἐκ θράχου, 83 ποδῶν μήκος καὶ 24 περίπου πλάτος· δύο στήλας καὶ δύο παραστάδας σχηματίζουσι τὴν ὄψιν τοῦ μνημείου. Τέλος παρατηρεῖται εἰς τὸ πλάγιον τῆς αὐλῆς ταύτης, ἥτις εὐρίσκε-

